

Valtion konsernitilinpäätöksen tarve ja laajuus - miten päästään parempaan konsernin hallintaan

Lasse Oulasvirta, julkisyhteisöjen laskentatoimen professori, Tampereen yliopisto

- Konsernitilinpäätöksen tarve valtiolla
 - Kansallinen tarve – vai ylikansallinen intressi
- Entä laajuus ja menetelmät
 - Oma sovellus vai IPSAS/EPSAS?
- VK & Treen yliopiston kokonaislaskelmakyselyn alustavia tuloksia
 - 2/3 kannattaa jossakin laajuudessa, 1/3 ei niinkään lainkaan

KYSELY (syksy 2019) VALTION KONSERNILASKELMIEN TARPEESTA

Saatekirjelmästä hahmoteltu **kansallista tarvetta**

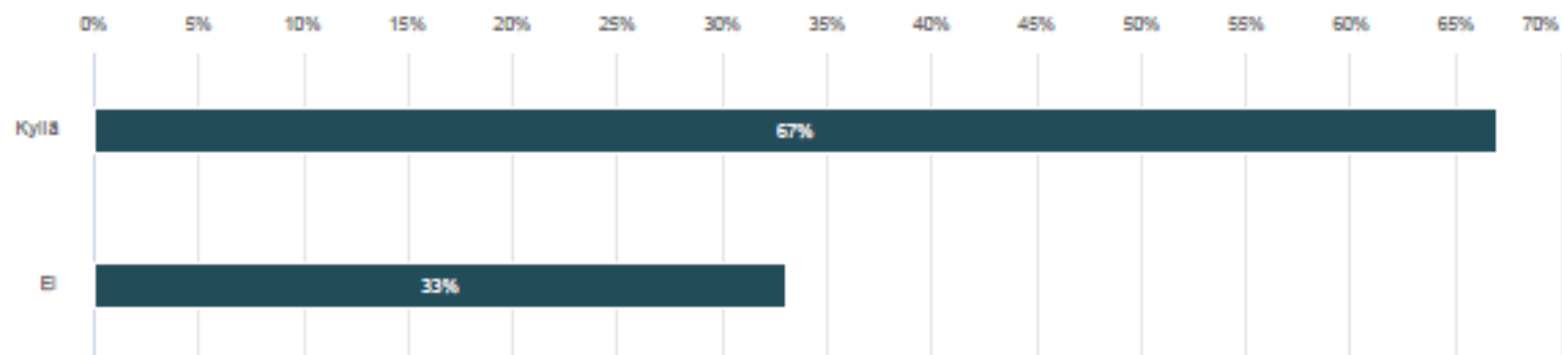
- ”Tarve valtion konsernilaskelmille nousee esille aika ajoin. Nykyisin laadittavaa valtion tilinpäätöstä, **kokonaislaskelmia tai muita selvityksiä ei koeta riittäviksi tuottamaan kokonaisvaltaista taloustietoa valtiosta**. Valtion tilinpäätös ja kokonaislaskelmat löytyvät mm. Hallituksen vuosikertomuksesta, luku 3.2 ja liite 2 luku 6. **Keskeisenä puutteena on pidetty mm. sitä, että laskelmien ulkopuolelle jää merkittävä osa valtion taloudelliseen intressipiiriin kuuluvasta kokonaisuudesta, mm. valtion omistamat yhtiöt.**
- Laskelmien laatiminen nykyistä laajempina, ns. konsernilaskelmina, edellyttää mittavaa ja pitkäaikaista kehittämistyötä sekä sisällöllisesti että järjestelmäteknisesti. **Keskeinen osa kehittämistyön aloitusta on tarvekartoitus, jolla selvitetään, millaisia konsernilaskelmia valtiosta tarvitaan ja mihin tarpeisiin ne vastaavat.** Tämä tarvekartoitus tehdään Valtiokonttorin ja Tampereen yliopiston yhteistyönä...”

Alkuhavaintoja kyselystä (36 vastaajaa)

- Mielenpitoet hajautuvat osin kahtia
 - Raporttien laatijat vs. raporttien tiedon potentiaaliset käyttäjät
- Monenlaisia perusteluja, moni ei ole ilmeisesti pohtinut paljoakaan konsernilaskelma-asioita (alle 1/3 vastasi), toisaalta osalla kuitenkin vahvojakin kantoja
- Vain yksi valtion iso pörssi-yhtiö vastasi: ei nähnyt tarvetta
- Kirjanpito-yksiköillä laatijat kriittisiä
- Valtiontalouden ylempi yhteinen taso positiivisempi
- Vastaajat valtion budjettitaloudessa joutuvat miettimään mahdollista tiedon käyttöä ja hyötyä – ei empiiristä kokemusta, johon nojata
- **> Tarve tutkia niitä maita, jotka jo tekevät konsernitilinpäätöksen – kokemukset, haitat ja hyödyt !**

4. Onko mielestäsi tarpeen laatia valtiosta nykyistä laajempia konsernilaskelmia?

Vastaajien määrä: 36 , valittujen vastausten lukumäärä: 36

	n	Prosentti
Kyllä	24	66,67%
Ei	12	33,33%

5. Perustelut vastaukselle

Vastaajien määrä: 36

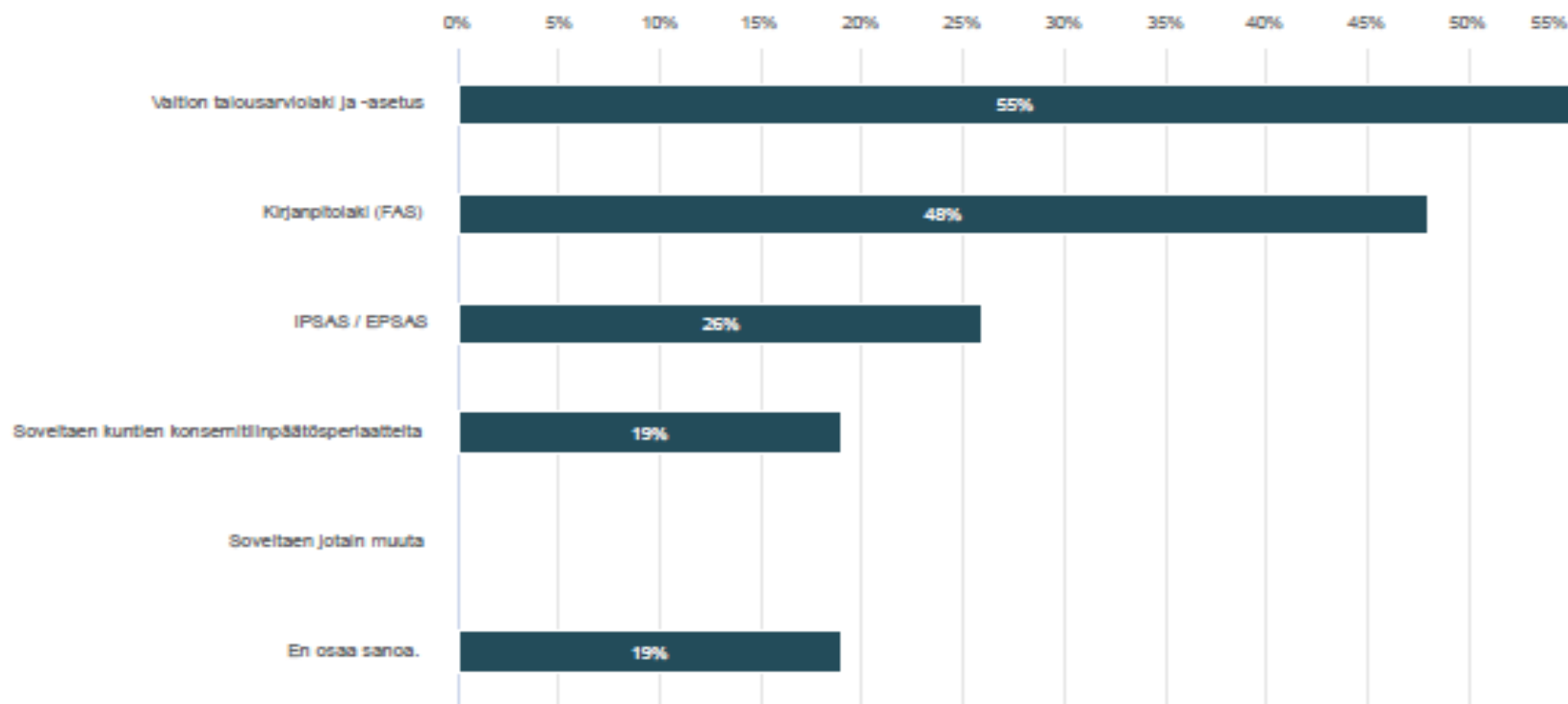
Vastaukset
Tarve ennusteiden laadinnassa
Omalla kirjanpitoyksiköllämme ei ole tarvetta laajempaan konsernilaskelmaan. Sen yliseen tarvittavuuteen en pysty valittavasti ottamaan kantaa.
sellaiset laskelmat jäisivät mappi Ö:hön, kysyntää ei olisi
Kansantalouden tilinpidolle laskelmasta olisi hyötyä, jos se perustuisi yksiköiden ajantasaisiin sektoriluokituksiin. Erityisesti valtion omistamien yhtiöiden tietoja on hankala kerätä erikseen, joten koottu laskenta voisi vähentää yksittäisiä kyselyitä. Yleisesti olisi hyötyä jos Valtiokonttori kerää jatkossa tiedot valtion omistamilta yhtiöiltä, mitä ollaan kai kehittämässä.

- ”**Kokonaiskuva** eri yksiköiden raportoinnissa jää puutteelliseksi. Valtiokonsernin vastaavien ja vastattavien osalta on työlästä muodostaa kokonaiskuvaa. **Eduskunnan päätöksentekovallan näkökulmasta** tietoisuus konsernikokonaisuudesta on tarpeellista. Lisäksi **konsernin sisäisten tapahtumien tekeminen läpinäkyväksi** voi myös tuottaa tietoa päätöksenteolle toiminnan organisoinnin osalta. Esimerkiksi tytäryritysten tosiasiallisen liikevaihdon lähteen läpinäkyvyys tulisi paremmin esiin konsernin sisäisten suoritusten eliminoinnissa”.
- ”Ensin on määriteltävä se, **millaiseen päätöksentekoon uusia laskelmia tarvitaan** ja millaisissa päätöksentekotilanteissa näitä laskelmia olisi tarvittu. **Pelkät laskelmat eivät välttämättä varmista parempaa päätöksentekoa. Ne mahdollistavat päätösten tulosten jälkikäteisen tarkastelun**”.

19. Mikäli valtion konsernitilinpäätös laaditaan, minkä kirjanpito-/tilinpäätösperiaatteen mukaisena se tulisi laatia?

Rasitua, monivalinta mahdollinen.

Vastaaajien määrä: 31 , valittujen vastausten lukumäärä: 52

	n	Prosentti
Valtion talousarviolaki ja -asetus	17	54,84%
Kirjanpitolaki (FAS)	15	48,39%
IPSAS / EPSAS	8	25,81%
Soveltaen kuntien konsernitilinpäätösperiaatteita	6	19,35%
Soveltaen jotain muuta	0	0%
En osaa sanoa.	6	19,35%

Entä laajuus ja menetelmät Oma sovellus vai IPSAS/EPSAS?

- **Oma sovellus saa enemmän kannatusta**
- Selvä vähemmistö kannattaa ylikansallista standardia (IPSAS/EPSAS)
- ”Valtion konsernitilinpäätöksen käsitteissä, yhdistelytekniikassa ja muussa laadinnassa **voitaisiin soveltaa yleisiä kirjanpitolain mukaisia ohjeita, kuten kunnissa**”.
- ”Valtion konsernilaskelmiin olisi perusteltua yhdistää sellaiset **yhteisöt, jotka kytkeytyvät valtion budjettitalouteen tai jotka toteuttavat osaltaan valtionhallinnon palveluja**. Koska valtion konsernin tietoja ei tarvita samalla tavoin rahoitusmarkkinoita varten kuin yksityisten konsernien, valtion raportointiaikataulua ei kannata tehdä liian tiheäksi.”
- ”Olisi mahdollista **vertailla laskelmia kansainvälisesti**”
- ”Valtion osalta ei ole mahdollista siirtyä IPSAS/EPSAS-malliin nopeasti. **Tarvitaan kuitenkin yleisesti hyväksytty kehikko, joihin IPSAS/EPSAS voisi soveltua parhaiten**. Talousarviotalouden tilinpäätös kuitenkin laadittaisiin talousarviolain mukaisesti ainakin siirtymäajan”.

Consolidated government accounts: How are they used?

- The Association of Chartered Certified Accountants (ACCA). Selvityksessä oli mukana Iso-Britannia, Australia, Uusi-Seelanti, Kanada ja Ruotsi.
- Havaittuja julkishallinnon konsolidoitujen talousraporttien ongelmia/puutteita
 - 1) **Konsolidointitapojen kirjo** vähentää laskelmien hyödynnettävyyttä globaalissa vertailussa.
 - 2) **Rahoitusmarkkinat, luottoluokituslaitokset ja muut analyttikot eivät juurikaan hyödynnä valtioiden** konsolidoituja talousraportteja.
 - 3) Julkishallinnon konsolidoitujen raporttien **käyttö ja hyödyllisyys ovat pitkälti riippuvaisia siitä, miten poliitikot ottavat ne vastaan.**

Lähde: Katri Kanervan (VK) referaatti ao. artikkelista